

Nemzeti Társalkodó

KOLOZSVÁRT

6-ik szám.

PÉNTEKEN,

feb. 23-án

1

8

4

4.

Tartalom: Corpus delicti: eredeti beszély. Frankon (folytatás.) Ujesndatevők. Holmi.

CORPUS DELICTI.

Eredeti beszély.

I.

Tizenkettő!...

A' torony-óra jajongó hangja rémesen zúgja el az éjfélt; csak most szenderültem el, 's már e' hang újra felriaszt. Holnap tán együtt hallandom az órák és negyedek hangját, 's az ájtatos nép a' helyett hogy bűnét imádkozná le, bűnömért kér bocsánatot. Bűnömért... hah, miként írom le e' rettentő szót, a' holdsugár kiolvashatja naplóból, az esti szél melly ablakom függönyeit lengeti kikiált-hatja a' világnak mély titkomat. Minő zaj? ah nem is írhatok, ki sem önthetem e' végtelen kint, melly lelkembe fojtva megöl. Valaki jön; el kell naplómat rejtenem—nem nem, senki sem jön, csak fám lombjait rezgeti az éji szél. Ki néz ott? ah milly égető tekintet! éji rém feküdt tűzhelyemre, vagy vajudó lidércz lövelli rám égő tekintetét? távozzatok ferde agyréme: kandallóm tüze pislog... ah e' láng elhamvad, csak a' pokoltűz nem, melly keblem égeti.

Milly szép volt ő! arcza mint angyalé, koránypir feküdt liljomát. Szemének sugara a' teremtő szellem fényivéből szakadt, 's e' szemek! itt volt a' láng melly keblemben felgyújtá a' poklot, hogy ördögeit fellármázza bosszú szerelmem. Hivtelen! így kelle meghalnod. Vajha meghalt volna, de ő él még, keblét átmeteszé a' gyilok 's nem tud szólani, szívét nem találta, 's nem tud meghalni. Hah! ha viszakapná életét, veszve leszek... veszve? 's mit tesz ez élet nekem? Ah nincs kin a' természetben, csak lelkünk büntudata.

Szegény Biánka tán ép e' perczen hörögi véglehelletét? O nem! tudtom nélkül meg nem halhat ő, véres szelleme megfogja zörgetni ablakomat, 'sátkot sikoltand fejemre: O mért nem lehetek egész ördög ha már a' pokol örvényében kerengek? Vigyétek el a' mennyet előlem, nehéz néznom ott a' boldogokat... Ő mi végtelent tántorultam: bukásom nagyobb mint Zeüsé, ő csak földig bukott egéből, én a' poklokra.

Én is birtam a' mennyet, birtam karjain,—ifju korom tündér álmaiközé szelid isten gyanánt mosolygott a' szerelem; istenim előtt ugy hittem elimádkoztam fejemről a' megsalt Julia átkát: mert boldog valék szerelmem mennyében, boldog minő boldogságot csak isten adhat. 'S im mennyemtől a' poklokig, csak egy vékony fal vala néhány órák lánca-

ből összefonva 's a' mint legörgének lánczai, alábuktam.

Huszonnégy órája éppen.... hah, azóta zárva a' kecses ajk, melly oltárnál hazudta el egykor nekem adott esküjét, melly meghazudtolá hitét hitével 's legyilkolá idvemet.

'S ilyen a' lány szerelme!! — egy kéjektől részegülő fürtelem a' sziv. Nincs e' földön semmi tul a' poron 's legnyomorultabb az ábrándozó.

A' világ egy nagy küzdhomok, rajta krokodilok vivnak óriás kigyókkal, 's orv hienák tigrisekkel küzdenek. Lány eső 's napsugárként neveli a' becsület a' jobb érzetek virágait, hogy a' csalódás mint köeső tiporjaszét azt, 's bámuljuk még is hogy semmi itt tökélyre nem mehet?

Én is hát a' legsötétebb bünösök sorában állok? Ah örült leheték, nem tudom miként vett erőt keblemen a' percz hatalma! de öntudatomnak nem voltam ura. Midőn hallám kongani a' nászharangot, ugy tetszék koporsóm szegét verik, vagy sirhantomat döngetik. Az oltárhoz vágytam rohanni hogy zsámolyánál lemészároljam az esküszegőt, csak atyám figyelme véde meg.

Szépen jött az éj, mások nyugovának, én sirtam a' csillagok halvány fényénél, 's im mint éltemet, az eget is boru támadá meg, üvöltve kezde zugni a' szél, 's tömött felhőtorlatokat usztata át a' légen. A' csattogány elnémult, a' lombok méla reszketése buskomoly zugássá vált, 's én e' perczben gondolék a' holdog házaspár kéjére. Agyam gondolati összezavarodának, a' dörgő vihart keblembé érzém szállani, 's örült ösztönöm kormánya után kergete boszuvágyom. Igen! én rohantam bőszen, öntudatlanul.

O egy titkot, hogy lássák majd halálom után 's tanulják az emberek fékezni indulatuk pusztító viharát. Nem! rettegek kimondani, nemde a' nádszál elárulá Midász titkait? de egy bus regét tudok sokba hasonlót ehez: Hol hol nem egy ifju élt... haja barna volt mint az éj, szeme is sötét vala, 's az ifju egy lánykát szerete — neve? nem, azt ki nem mondhatom, neve esküszegő hivtelen. Nem hallátok milly busan végződik a' rege? A' lány esket szegve másnak nyujtá kezét. A' nász éjélén halkal pattant fel a' szerelemtől mámoros pár ajtaja, 's egy sötét domino lépett be rémes csönddel a' hütlen ágy szobájába. Egy

villámfénynél látszék álarca, 's kezében egy csillámló gyilkos; 's most.. ah e' percz iszonyu vala! az ágykárpit félre vonult.. egy sikoltás 's e' szó hallszék: meghoszulál! A' férj felriadt, a' domino az ablakon kiugrék; 's nyomát gyilkos kiáltások üldözék. A' torony harangjai félre kezdének kongani, a' falu felriadt. Én is kirohantam szobám udvaráról, 's együtt üldözök a' gyilkost. Nem hallátok hogy gyakran a' gyilkos üldi a' büntelent 's istent káromolva bünteti a' bíró az istenkáromlót, E' világ szinpadán legjobb játékos ki legjobban meghazudtolja magát. Egy szaladó alakot látánk Biánka kertjében, rá riasztám a' fellármázott népet. — Egy pórifju volt ez, ki főleg is vagy egy éji kalandból térhete vissza — Ő futni kezdett 's elfogatott, mint gyilkos... szabadkozott a' népnek hogy büntelen, később kivallá, hogy egy csirkét akart lopni, haldokló anyjának éhségét enyhítendő. Én nem hittem szavának. A' kertet ezalatt felmotosván az emberek, egy fa alatt lelék a' domino sötét talárját, 's álarczát; 's mig észre vettem, elálliták lábálól. A' pórifju a' szolgabíróhoz hurczoltaték, néhányszor tán eddig elpálczáztatott ha gyilkosságát tagadja, 's holnap tömlőzre küldik; pöre éveig folyand, 's addig ő e' büniskolájának értjőnövendéke leend. Majd kiszabaduland, 's hogy a' méltatlanul hordott büntetést kiváltsa, gyilkolni fosztni fog. Mig a' valódi gyilkos tán fény közt élend, 's egy hon csillagaként fog fényleni.

Ujra kong az óra! hah, milly rémes hangok ezek! Kitekintek. Halvány fény pislog Biánka ablakán, sötét árnyak huzódnak át a' sugárvonalokon, őt virasztják. Ah ki mondja meg nekem él ő még? vagy meghalt? Él vagy meghalt, egyként jaj nekem! Jó éjt világ! jó éjt szegény Biánka, a' te álmod hoszszabb leend mint az élet; de édesebb is: mert a' sir néma csöndjét, az öntudat rémei föl nem sikoltják.

II.

Ma korán ébredék, egész éjen át nem volt félóra nyugalmam. Jaj kit üldözőbe keble von! Meg kell Biánkát látogatnom, hisz férje, a' jó Toni, szivelt barátom volt a' nászig... a' nászig, haj mert azon tul ellenem ő mint halálnak az élet, mint villámnak a' napfény, mint pokolnak a' menny. Biánka férje ifju és ábrándos szelid, haja szög, szeme nyilt 's kék mint a' tiszta ég, tekintetén tiszta jó lélek

tükrözik; az én hajam fekete mint éj, szemem hollószin, 's szemöldeim közt egy komor redőről egész világ mogorva jellememet olvasa... pedig simább vagyok a' sikámló lidércz-nél! Biánka még is engemet szeretett. Engem szeretett 's Tonihoz ment nejlül. Ne szeretett volna, én nem kénszeritem; ha csalt, bünhőd-jék. De még is fájlalom őt, örült lángom tul ragadt az emberézet végkorlátain is, pedig milly könnyü lett volna őt felednem; mi volt más egész szerelmem, mint sértett büszkesé-gem? Hah, jobb óráimban mint át tudom is-merni e' förtelem kebelt 's még sincs erőm az indulat veszei közt. Igen! én el tudtam vol-na könnyen feledni őt, hisz még párolog vé-re a' törön, 's már uj szerelmekkel álmodo-zom. Egy szelid angyal jött felém, én lesujt-va jajongtam kinom rabbilincsei alatt, 's a' lányka bűvös csókjára lehulltak lánczaim, 's bol-dog valék... igen én nem éltem' ördögeivel, én angyallal álmodám. Arczára még jól em-lékszem: illy bájmosolyu ajk felett derül Vil-ma arcának rózsahajnala. Egykor Vilmával é-des perczeim telének, o akkor még olly áb-rándos valék... 's ő nem mutatkozott ide-gennek, de nagy hézagot véltem köztünk, 's visszaléptem. Ha ha ha! melly botor egy áb-rándos ifju, hézagot teremt maga, 's lények közé, kik rajta főleg is négy ronda betüvel, vagy egy két sor arannyal állanak felül, -s nem gondolja el egy Bonaparte miként lehe-tett király? 's miért ne toldhatnám ki én is nevem néhány betüvel? Avagy miért ne vált-hatnám fel rézzel lakom zsindele födelét? ninc-s e elég tudományom hogy bókra bókot hal-mozzak? elég simaságom hogy ellenimnek is mindig mutassam vagy tiz fogam? Nincs-e kalapom hogy belekaczagjam gúnymosolyi-mat? 's nincs borbély ki megfosszon áll 's ajk-szöreiből hogy ágyául vethessem arczomat csába nők csókjainak? ha ha ha! milly kön-nyü kiemelkedni, ki letudja nevetni a' világká-baságait! Jövöm kezd derülni, Vilmávali ösz-szeköttetésem éltemre fényt derítene, 's útat nyitna pályatéremül. Vilmának enyimnek kell lenni. Most Biánkát kell meglátogatnam. Hah mint megdöbbenék. Gyáva szív! mellybe a' nevelés kirhatatlanul óltá a' becsület ábrán-dos képzetét... 's boldogtalan emberek, kik erényt 's bünt szabtok 's egymással mint szé-nát szalmával összehányva oda dobjátok hogy kérődzék rajta az ostoba világ.

III.

Csaknem kész valék már; midőn Biánka férje lépék lakomba. Arcza sápadt volt, 's összedulva a' fájdalomtól; én szint olly bús képet csináltam, hogy arczomról a' részvét kinait olvassa. Toni tompa fájdalommal csapá magát kerevetemre, 's kezére hajtva fejét né-mán néze rám.

Toni, szólék, még mind néma szegény Biánka?

Elveszitem őt, Emil, hanyatlak éltem nap-ja 's nem fogom többé látni őt.

Toni szavaira egy titkos kéj, 's mély fáj-dalom egyszerre vonult végig, agyamba sü-rün kezdének tolni gondolatjaim, 's nem volt erőm egy szót kitisztázni, mellyel az if-jat vigasztaljam.

Edes Emil, szolt Toni, Biánka látni vágy.

Megdöbbenék. „Ő tehát ki tudja jelente-ni akarátát; ő eszmél, ő tán szólni is tud?“ Ezen kérdések scorpioként mérgezők fásult nyugalmodat. Arczom zavart lön, 's zavarom mián még inkább összezavarodtam; valamit szólni vágytam, hangom fent akadt.

Emil, szólavégre Toni, ne zavarjon kéré-sem, ne tagadd meg Biánka akarátját, o ő olly szerencsétlen. Későn tudám meg, hogy uj szerelmet váltott, egykor csak engem bol-dogítának lángjai, de szerelme változott, 's szülői is ő is eltitkolák tőlem e' változást—és nyomorulttá tettem őt, azzá magamat—most ha ollykor feltör erőtlen hangja, a' te neved rebegik ajkai, szerezd azon örömet neki hogy láthasson.

Terhes-e még sebe? kérdém.

Nincs az orvosnak többé reménye! szolt busan Toni.

A' gyilkosra nincs gyanutok?

Ez elfogott pór, jobbágya Biánka nagy-bátyjának, ki e' házzal mindég ellenséges vi-szonyban állt, úgy lehet ő bérlé fel, neki sok gyermekei vannak, 's meglehet Biánka javaira számított. Biánka testvére is e' férfi ármányából lön kicsapongások áldozatja. Vette volna minden javait, csak Biánka maradjon nekem!

Még birhatod őt, isten kezében a' jövő.

Megkell hálnia! szolt feltörő könnyel Toni.

Megkell hálnia? o Toni! e' rettentő szó. Olly ifjan olly szépen megkell hálnia! hah el-

van fásulva egész világ, a' családi lánczok ter-
hesebbek a' börtönök békóinál, rokonink leg-
veszélyesebb ellenink... megkelle hát halnia
's csupán azért mert nem vala szegény....

Emil! teljesítsd Biánka kérését... szólt Tóni..

Éppen oda készültem,—szóltam 's indulánk.

Ah! most kella' legszörnyűbb pontra szál-
lanom: ott feküdt ő ágyában mint tört liljom
zöld levelen, arczán nem vala életszin, szemét
a' halál homálya szállá meg.

Emil! szólt gyöngye hangon, mellynél egy
lepkeszárny csattanása keményebb — 's aj-
kai kéken vonaglának.

Biánkám! örülték örülten, 's lelkeken teljes
erőt vett kinom, 's öntudatom.. O csak egy
szót utoljára Biánkám! csak egy szót! kiálték,
's csókolám a' szét dult arczokat, hogy lecsó-
koljam róla a' halált... O mit nem áldoztam
volna most egyetlen szóért a' narcisz ajkakrol,
mellyeket eddig bezárva ohajtám csak képzel-
ni... O egy szaváért a' vérpad kínhalálát ö-
römmel hordottam volna; de ő nem tudá szólani.
Egykor miért miért nem? egy ag nöcselédre
mutatott, ki neki egykor dajkája volt, 's szó-
lani akart, de már a' halál jégkérge vonult el
rajta. Láttam ereiben megalunni a' vért, a' hó-
kar, mellynek kerekdedségén vénusi bájít ismét-
elt a' természet, mint telt hold sápadt felle-
gek megett a' nap vég sugarától, élet teljé-
ben volt boritva a' halál sárga porával; az egy-
kor olly kedves kebel, mint sápadt őszi hant,
hirta még szoborszerű idomzatát; de feketén
feküdt rajta a' legvékonyabb erecske is, mint
megannyi irott betű, mellyel a' kifosztott élet
irta keserű panaszát a' bosszuló istenhez...
O! egész lényén látszott az erőltetett halál,
egész lényé átkot kiáltott a' gyilkos fejére.

Hah! milly sötét képek boronganak lelke-
men! mióta mécesem ég, mióta leszállt az est.
O! csak a' föld sarkain lakhatnám, hol félévig
tart a' nap! hogy ne látnék éjt, ne látnám
benne lelkem sötétjét.

Láttatok lótt galambot midőn a' vadász
kezében végső szárnycsattanásán zeng el hattyu
dala? láttatok az életre visszasírt anyát má-
sodsor szakadni ki síró gyermekei közül? O
hitvány hasonlatok! nem lehet lefestenem, nem
lehet képpé alakítanom a' szörnyű perczet,
melly vajudó rénként tépi lelkemet. Ő meg-
halt! meghalt karjaim közt, még átkot sem mon-
da rám, 's elvitte sírjába titkomat. —

IV,

Csöndes éj! te szenvedők komor hazája,
végezd már hosszú pályádat, minden órád egy
örök élet kinja nekem! Melly szépen fénylik
a' hold, milly égi tiszta halvány világa! Ussza-
tok ti égi ragyogványok merengve a' homá-
lyos éjszakán! csöndes a' ti pályátok mint a'
jó lélekisméreté, az én társam a' gyötrellem,
éltem képe a' villámos éjféli, midőn bög al-
tatok a' vész, 's sugáritokat elzárja a' föld elől.

Ferde sziv! mikor szünsz meg már dobog-
ni? mikor világítja fel vagy egy bolygó mete-
or sorsom alkonyát? Reám több nap nem de-
rül, az én napom keblem éje felett ez életben
a' kárhozat, az ő lángja derithet csak fényt
éltemre. Égjen hát az felettem mint áspis sze-
me; szivjaki mindenhol igéző tüze az ártatlan-
ság életét, térdig járván a' bűnben, vérben
üritem bűnöm kelyhét a' megromolt világért
mig felfordulok, hogy a' világ felnyitott szá-
jából annyi átok hulljon siromra, hány por-
szem földendi hamvaim. Hah! sötét kinok! ön-
tudat lélekemészto vampirjai! vajha kiszakit-
hatnám e' kebelt, 's vissza dobhatnám azon
kéznek melly neki éltet 's gyötrelmeket adott...
'S nem áll-e ez hatalmamban? im e' pisztol,
csak egy rugó biccentés, 's vége gyötrelmim-
nek. Isten hozzád te küzködes hazája! kö-
vetem én őt, követem Biánkát, bár tudom tul
a' siron még távolabb lesz ő tolem mint
ez életben vala... Hah! nincs lélekeröm, sem
örültségem, hogy e' hitvány életre elsüssem
pisztolom. Miért is hálnék meg? a' tulvilágon csak
a' kárhozat kinait szenvedem, míg ez életben
örömek is kínálkoznak nekem. Igen! hányszor
nem hallám, hogy e' földön bűnnel jár a' sze-
rencse? mit veszték? nem birom-e mind azt
mit birtam, ha büntudatom sikoltó rémét el-
altatom? nem birandok becsülést, kéjeket, sze-
relmeket? Ki tudja mit fedend majd sima ar-
czom? ha ha ha! im csaknem el szakíték
minden rózsá lánczokat, mellyek jövőmet átsz ö-
vik... Nem tudnám-e én eltűrni éltem rózsái-
ért az emlékezet töviseit? majd a' vézést
megszokja e' kebel, 's rá durvul a' nyugalomra.

V.

Itt kelle tehát maradnom, 's elhordanom két
nap 's két éj ujabb kinjait. Őt éjen át nem alud-
tam öt órát, arczom elsápadt gyötrelmimtől.
Mit ér az? mit ér ha hervadok? ő csak vesz-

ve van már, 's az ő síremléke viraszt lelkem nyugalma felett is. O szép virág! még csak bimbó valál a' szerelem tavaszában, 's olly korán le kelle hervadnod kezemen!

Még fülembé kong a' harangok komor szózata.. ah! midőn az elsőt jajongák a' komor érczprofeták, a' megszagattott hangoktól tépetve érzem lelkemet. Végtelen kin az önemésztés kinja, végtelen az elfojtott bűntudaté: az emberek hallgatnak, de a' természet kizsarolja a' terhes adót szívünk romjaiban is.

A' harangok mint megannyi kísértő rém kiáltoznak utánam, midőn batárom görgött a' gyászmenettel. Az emberek busan susogának résztvevő szemekkel olvasva arczomról végtelen küzdelmimet., „Ő csakugyan híven szerette az elhunytat” ezt sugá minden ajk.. Híven szerettem! O világ, te csalódásak kimeríthetetlen hazája! —

Halkal görgött a' gyászszekér, ott feküdt ő gyászkoporsójában, míg lelke tán a' szellők közt csapkodá fürteimet. Gyászpádán csillámló betűkben tündöklék neve, 's én eldermedve néztem a' fénylő szegeket... Ugy érzem szívembe verve vagynak mind azok.

Eltemettük őt, egy keskeny sir zárta be a' hült porokat, egy angyal hült porát, kire még egész világ mosolygva tekint. Ez hát az élet végdija, ez a' cél, mellyért levagdadjuk az arszlán körmeit, hogy orv hienáknak legyen kenyerünk a' világ? Ezért áldozunk életűdvet, becsületet, nyugalmat, külsillámokért, 's a' hiuskodó világ semmiségiért? Szállj le csarnokodból ki ezreknek parancsolsz, 's játszasz a' nyomorulttal, ki fényes rongyaid közt a' szegény szagától is elájulsz. Szállj le arany porral rakott féreg, 's nézd meg ez ágyat hol együtt alszol a' megvetett koldussal. Szállj ide, ki játszva mondasz halált a' szerencsétlenekre; 's nézd meg e' keskenysirt, mellyen tul feletted zeng egy igaz bíró szózata. Jöjjetek ide tizsarnokok! kik néppel, joggal játszotok, kik hialljátok ebeitek a' hü cselédek szájától elvont kenyérrel; 's nézzétek e' parányi üreget, melly mint az ebet elnyel titeket is. O boldog, ki lelkével béküve veti itt le rongyait, 's sirja minden göröngyét mint Biánkáét résztvevők bánatkönnye öntözi! —

En nem tartozom azok sorába, éltem minden erősebb lépteit átok kíséri. Ha vérem mindig olly csilapult lenne mint most, ha bün-

bánatom mindig olly lágyan nyomná lelkemet mint most, ha az indulat soha sem fosztaná meg szemvilágától eszméletemet; ugy tán a' jobb világ küszöbének porai közt nekem is lenne helyem; de haj! ha e' lávázó vértömeg kigyul, mint aethna craterén belől égető pokollá válik a' lég, mellyet ki nem hűt az északi sark fagyja, le nem csilapíthat a' mérhetetlen ocean! —

VI.

Hogy a' gyász innepélyről haza érkezénk, atyám is éppen akkor érkezett meg a' fő városból, hova nekem kell már néhány nap alatt felmennem. Vilma atyjának titoknoka vagyok. —

(Folytatása következik.)

VISSZATEKINTÉSEK AZ 1843k ÉVRE.

Frankhon.

(Folytatás)

A' központosítás Frankhonban átalánvéve erősebb, hogy sem az egyháznak elválása a' statustól olly könnyen megtörténhetnék, de azért még sem szünend törekedni a' elerus más helyzetet vívni ki magának, 's az erre útattörő eszme már is megpendült: egy nemzeti concilium alakítása, melly már csupán a' benyomásnál fogva, mellyet illy tünemény az egész nemzetre szükségkép tenne, hatalmas mozdítná elő a' clerus ügyét. Egy más, e' vallásos mozgalomból származó következmény lehetne a' democratiai szellemnek benyomulása az egyház körébe, 's valóban történt is fenyegetődzés a' szabadelműek részéről, mikép ha a' püspökök makacs ellenszegüléseket a' kormány iránt folytatnák, a' szigorán püspöki fenyték alatt tartott 's nagy részint silányul fizetett al-papságot felizgatandák a' püspökök ellen.

Frankhonban tett annyi tapasztalások nyomán, joggal tehetni fel a' kérdést, ha valljon ez egész, látszólag erős 's jelenleg a' divattól is emelt mozgalom komoly szándékból eredt-e, vagy tán mint némellyek hiszik, ha nem is a' nyilvánosan fellépő személyek, de csakugyan a' titkos vezetők részéről valamelly politikai célú tűzött ki magának. Frankhon, kivéve néhány várost az ő vallási tekintetben jobbadán közönyös népességével, tisztán catholicus hon, 's azon időtől fogva, midőn a' convent a' republicanus naptárt behozá, — mellynek de-

cadi-ját a' pörnép ördögvasárnapjának nevezé—, minden, némüleg a' forralom elveit követő kormány, a' népesség kétharmadát titkos vagy nyílt ellenségének találá: türték az új urát, vámot és adót fizettek, katonát adtak, mert ez nem leheté máskép; de az utálat sok helyeken annyira is ment, hogy saját honfitársukat, ki a' kormánytól ajánlott hivatalt elfogadá, csak nem áruló gyanánt tekinték. Nem kevés tudósítások déli és nyugoti Frankhonból, Marseille, Nismes és Aix-től Toulouse-ig és Bordeauxig egyhangulag állítják, hogy a' nagy néptömeg, mint szintén a' főbb rendek előtt évről évre unottabb a' mostani kormány, 's csak a' kereskedők és tisztviselők osztálya szavaznak a' kormány részére; a' tavalyi és az előtti események Toulouse-ban a' kormányra nézve nem igen kedves zálogát nyújtják a' nép ottani hangulatának; mert a' communistai összeküvéskor nem kevesebbről volt a' szó mint indulni Párisnak, 's bár az illyes tervektől a' végrehajtásig még igenis nagy a' távolság, annyit csakugyan mutatnak, milly érzelmre számíthatni a' népségben. Ki délen szabadelmű eszmékhez hajlik, az republicanus; a' néptömeg maga legitimitás hive 's szigorán catholicus, a' kormány pedig hivatalviselői 's katonái sergével úgy áll ott közben mint egy ellenséges országban. Innen magyarázható Frankhonnak Spanyolország iránti viselete is; Lajos Filep soha sem akarhatta Don Carlost a' spanyol trónra emelni, mert ez a' déli legitimitáknak kezet nyújtandott volna; görcsös megfeszültséggel erőködik minden szabadabb fejleményt Spanyolországban letartani 's egy vele barátságos viszonyban álló kormányt létesíteni, mert egy szabadabb, bár nemis republicanus kormánya Spanyolorzágnak a' déli Frankhonban levő faederalistáknak segédkezet nyújthatna. Lajos Filep és dynastiája magukat nyugoti és déli Frankhonban csak nem tönkre tették a' magosra rugtatott adók által, mellyek egy inkább földmivelő mint iparüző tartományon sokkal súlyosban nehezkednek; 's északkeleti Frankhon, mind élesebben és elszántabban válik külön déli és nyugoti Frakhontól, mellyek amannak uralkodását mind inkább kezdik unni, 's vonakodnak elismerni. Így készül egy új faederalismus, melyet tán messze távolban kéntelen leendő északkelet, a' kormány székhelyének országa, fegyverrel vivni le, mint 1793 és 1794-ben.

A' dolgok illy állásából magyarázható két dolog: Páris erősítése, 's a' Gazette de France sajtószere de jól átgondolt rendszere. Ha Frankhon háboruba elegendik 's délen vagy nyugoton lázadás talál kiütni, Páris egy véderösség, melyet nem olly könnyű lessz elejteni és bévenni; úgy a' bel mint kül támadás ellen van ez irányozva, nem csak a' városbani ellenség, a' könnyen föllázítható párisi alnép, hanem a' déli és nyugoti faederalisták ellenis. Ha Párist bezárják, nem veendő olly könnyen erőt falain belől a' félelem lakossai szívében, 's nem jutand a' kormánypálcza valamely tulságos pártnak kezébe, mint a' forralomkor több ízben történt. Egyszersmind pedig fedezve a' főváros valamely délről vagy nyugotrol közelgő faederalistai sereg megrohanása ellen. A' honnan nincs is Páris erősítésének elszántabb ellensége a' legitimistai-egyházi pártnál; a' Gazette 's minden ő gyermekei a' vidékekben, indulatos hévvel csatáznak az ellen, mialatt mind azon lapok, mellyek a' jelen kormányrendszert, ha nemis mindenik ministeriumát, pártolják, bár néha nem kedvező ellenvetéseket gördítenek, de egészben véve az erősítési rendszerrel tartanak; a' szegény journal du Commerce, máskint a' kormány párthive, de Páris bebörtönözésének állhatatos ellenzője, mint „együgyü ficzkó“ kigunyoltatik. Furcsa helyzetbe szorult e' részben a' National: mint democratiai katonaköztestársaság védőjének örvendeznie kelle azon gondolon, miszerint Páris erősítve lessz az általa gyűlölt faederalisták és legitimisták ellen; de a' mióta Páris belsejében mindenkép intézkedéseket tesznek pártja felkelhetésének eleit venni, mogorván nyilatkozik egy sereg apróság felett. — A' Gazette rendszere, 's az ő úgy nevezett „nemzetfőlség“ (egészen más mint a' forradalmi népfőlség) igen ügyesen átgondolt rendszer, 's a' frank állapotok megítélésére nagy fontosságu. A' mostani választási mód Frankhonban, melly a' befolyást főleg az ingó vagyon 's így a' városok kezébe teszi, ezeknek kelletinél nagyobb tulsulyt adott a' vidéki nép felett, 's a' vidéknek (campagne) a' polgárság (bourgeoisie) iránti gyűlöletét okozta. Im már a' Gazette használva a' továbbmenő szabadelműek aziránti panaszát, hogy a' választó census felettébb magos, az egész nemzetnek általános, semmi egyedárusság által meg nem szorított választást kíván. A' régi

royalisták, kik csak a királyi hatalom nagyobbitását tarták szem előtt, eleinte visszaborzadtak e rendszertől, de később jobban megfontolva a különben pártjokon lévő lapnak czélnát, lassanként nyilatkoznak rendszere mellé. Ez abban áll, hogy országos rendek — generalis statusok — hivassanak össze, mellyek az öszves nemzet megbizásából dynastia-változás, regens-kinevezés, 's több ilyenek felett eldöntő ítéleteket hoznának. Ezen rendszernek politikai alkalmazása ez lenne: Ha a generalis statusok határozhatnak egyedül a trón ürességbe jötte 's több ilyenek felett, úgy a Lajos Fílel választatása a követek kamarája által nem egyéb mint usurpatio, mint szemfényvesztés, saját kifejezése szerint, 's a Nemours herceg regensége felett is a generalis statusoknak kellett volna határozniok. Mihelyt akkora kiterjedést nyerend a választó rendszer, minőt a Gazette kíván: nyugoti és déli Frankon küldendi akkor a követek többségét, 's a földbirtokos nemesség, mellynek vagyona az utobbi 12 év alatt tetemesen gyarapodott, a vidék pártolásánál fogva túlsúlyt nyerend a gyűlölt városiak felett; a követkamara vagy a mint jobb szeretnék nevezni, a nemzeti gyűlés jelleme akkor jényegileg változva lenne. Ha újabb korban a tulszabadelmü párt egy része az új csinálmányu „nemzeti párt”-tal szövetkezik a választó-egyedárusság eltörlésére, nem más mint oroszlyan-alku volt, mellynél a tulszabadelmüek fognának veszteni.

A földbirtokos nemesség át kezdi látni, hogy e váraiban magát meghuzó és szimbelő vesztéglésével sem a maga érdekén sem a pártjaén nem sokat mozdit, ám de a követek házábai juthatás, mellyet vagyona 's befolyása által könnyen kivívhatna, el van előtte zárva a király és kormánya iránt tenni kellett eskünél fogva, mire csak kevesen szánhatják el magokat, 's a többség becsületéért visszaborzad az eskü jezuitai magyarázatától, minek a Gazette próbáját adja. Innen ez eskü elmellözésére tett többszöri törekvések, mintha nem a királynak, hanem csak a nemzetnek volnának lekötelezve a követek; — itt ama liberalis elv, miszerént nincsenek többé alattvalók, hanem csak statuspolgárok, nagyon jó viz a legitimisták malmára.

E rendszer azonban mesterkéltebb, hogy sem különös sikerre találhatna; 's míg annyira megyen a dolog, hogy a kamara ellenséges állást veend a kormánnyal szemközt, a

pró guerilla harczok folynak számtalan községekben, mellyeknek tiszviselői a király vagy a praefectek által neveztetnek ki, de a községi tagokkal mindig hevesb surlódásokba jönek.

Átaljában mondhatni, mikép a politikai tulajdonképi küzdter, nem a követház többé, hanem az egész ország, hol a mind inkább kölcségesbé 's tehetlenebbé váló központosított igazgatás, nem folytathatja küzdését sikerrel. A kormánnyra nézt abban rejlik a veszély, hogy a royalisták és clerus nagy befolyással bírnak az előkelőbb és legalsóbb osztályokra; minő változás van itt munkában, világos csak onnan is, hogy jelenleg Parisnak néhány plébániájában munkás egyletek alakultak lelkészi felügyelet alatt, hol áhitatoskodás és oktatás váltakoznak. Ha illyes történik Parisban, hol a forradalmi párt befolyása a legerősebb, képzelhetni mi történik Lyonban 's több déli és nyugoti városokban. Mert a kormány örömet segíti a lelkészek törekvéseit, sőt maga az egyetem, bár milly bölcsész 's egyháziatlan képet látszik néha váltani, mégis csak paenitentiaát tart ismét 's kezet nyujt az egyháznak köz célra, mint a vidéki tanító intézetekben a legvilágosban föltetsző. Mind a mellett bizonyos, hogy a kormány a clerus vonzalmát a bourbonok régibb ágához nem tudta legyözni, de sőt a hozzá szító szabadelmü pártot is idegeniti el magától, a mint-hogy a Senonvillei község ügyében a liberalis lapok mind a kormány ellen nyilatkoztak.*

A legnagyobb veszély pedig az által fenyegeti a kormányt, hogy a nagy tömeg érdekeit távolról sem mozditja elő olly mértékben, mint közönségen képzelik. A nyers termékek árának mesterséges fölemelése már is kártékonyan hat az alsóbb osztályokra, mint megtetszik e körülményből, hogy a míg minden indirect adók hágnak, mit viruló állapot bizonyóságként nagy öntetszéssel hoznakfel, a sóadó igenis feltünő hiányt mutat. Aztán a földbirtok látszatos gazdagsága roppant tömegű zálogos adósságokkal van aláasva, mellyek iszonyu gyorsasággal növekednek: 1852-ben 11,230. millióra rugtak, 's 1842-ben 12,460.

*) A Senonvillei közönség elszakadván a catholicus hitvallástól, magány isteni tiszteletet állított 's végre maga költségén protestáns lelkészt hívott volt meg; erre vádpörbe vonatott mint megsértője azon törvénynek, mely 20-nál több személynek törvény által nem engedményezett összegyűlését tilalmazza, és elítéltetik.

tehát átaljában évenként 123. millióval hágtak feljebb; sőt némelyek többre is teszik. A' legelső rendülés tehát, melyet a' köz jóllét valamely oldalról talál szenvedni, nem csekély zavart fog okozni az egész birtok állapotában.

(Vége következik.)

Új csudatevők.

Északamerikában 's Angolhonban létez egy vallásos felekezet, mely „itéletnap i szentek“ vagy mormoniták nevet visel; 's e' felekezet vénei csudatevő erővel birni mondatnak. Mi uton szerzik magoknak e' hírnevet: kiviláglik a' következő történetből.

Egy szép nyári estve tisztességesen öltözött férfiú jelent meg J o v a y b a n *) egy gyarmatos háza előtt 's éjjeli szállást kért. Vendégszeretőleg fogadtatott, 's hosszason beszélgetett a' gyarmatossal, noha betegnek látszott lenni. Végre fekünni ment. Éjfél tájban nyöszörgő jajgatás, mely az idegen szobájából jött, költé fel a' gyarmatost 's nejét. Hozzámentek 's nagyon betegnek találták; iszonyu fájdalmakat szenvedett 's eszén kívül volt. Mindent mit csak lehetett megtettek körülötte, de siker nélkül: néhány óra múlva meghalt. —

Jókor reggel két idegen utas jelent meg, 's szállást kért. A' gyarmatos azt mondta: jószíval befogadná, de éppen legnagyobb zavarban van háza. Elbeszélte az esetet, 's az idegenek, kik nagy részvétet mutattak, a' halottat látni kívánták. Szobájába vezették őket. Hosszason szemlélték a' halottat hallgatva, ez után egyik kinyilatkoztatá a' házbirtokosnak, miszerént ők az „itéletnap i szentek“ vénei: kik Istentől hatalmat nyertek csudákat tenni, 's még halottakat is feltámasztani, 's így hiszik, hogy e' szerencsétlent, ki itt halva fekszik előttök, ismét életre hozhatják. — A' gyarmatos, ki e' nyilatkozaton nem kissé csodálkozott, az idegenek' kívánságára, minden szomszédjait oda hivatá, hogy tanui legyenek a' csudának. A' csudatevők azzal kezdték, hogy az ágy előtt letérdeltek 's fenn hangon imádkoztak. — A' gyarmatos egy ideig némán állott ott; hirtelen egy gondolat villant meg fejében; csendesen kiment, de csak hamar

*) Olvasd D s c h o w e h, vidék az északamerikai szabad státusokban, 30.000, lakossal fővárossa B u r l i n g t o n.

visszatért, 's nyugodtan várta míg az imádságnak vége lesz. Ekkor újból megkérdezé az idegeneket: igazán képesek é csudát tenni 's bár mely halottat feltudnak-é támasztani, még az olyant is kinek feje levágotott? A' két csudatevő igennel felelt. — „Én semmit nem kételkedem annak igazságán, mit illy szent emberek mondanak“ folytatá a' gyarmatos, „azonban szomszédjaimat is szeretném teljesen megteríteni, 's ezért kívánnám, hogy a' csuda lehetőségig teljes legyen. Minthogy az a' dologban semmi különbséget nem tesz, a' holt test' fejét le fogom vágni.“ E' szavak után köntöse alól egy széles és élesre köszörült bárdot vett elő, felemelé 's úgy tett mintha a' halottnak fejét levágni akarná; mielőtt azonban a' bárd leeshetett volna, a' halott felugrott az ágyból 's ellenemondott a' műtételnek.

Az egész társaságot elcsipték, 's a' férfiak kivallották, hogy a' vélt halottis egyik az „itéletnap i szentek“ vénei közül, ki azon utasítással küldetett a' gyarmatos házához, hogy ott egy bizonyos órában meghaljon, másnap reggel társai által halottaiból feltámasztandó. — Illyszerű csudák már többek tétettek volt. (Allg. mod. Zeit.) Cluj

Holmi.

Tudjuk milly örömet látogatnak hölgyek álarczos bálokat, mert nő, a' teremtésnek e' végére mehetlen rejtélye, ott van igazán a' maga elemében — a' sz i n l e l é s b e n. Álarczos multságokon 's kivégeztetésekön legnagyobb számmal nőszemélyek szoktak megjelenni. — Egy álarczos hölgy pedig annál veszélyesebb, minthogy minden férfiban csak találtaik némi udvariasság, mely álarcz alatt mindig szépséget gyanit, míg az életben sokszor egészen megfordítva leli a' dolgot 's igenis gyakran jogosítva van a' szépséget, kivált ha az álarcz nélkül jelen meg, álarcznak tartani. —

Moore Tamás, a' híres angol költő nejének mind csak leánya lett, nagyon esengett hát fiu után, született az is, de felnővén, együgyű maradt; a' szegény nő rendkívül busult ezen, 's panaszlá egykor férjének szive bánatát, mire így szóla Moore: feleség, te mindig fiu gyermekért esengettél, most adott az Isten olyant, ki egész életében gyermek marad.